

Onderzoek naar de wijkontwikkelingsplannen in de gemeente Almelo

Het onderzoeksplan

1. Aanleiding en achtergrond

De afgelopen jaren zijn voor een drietal wijken wijkontwikkelingsplannen (zogenaamde WOP's) opgesteld. Het gaat hier om de wijken Kerkelanden (vastgesteld in 1999), Sluitersveld en Ossenkoppelerhoek (beiden vastgesteld in 2002). De WOP's zijn tot stand gekomen door overleg tussen wijkbewoners, wijkcommissies, werkgroepen, gemeente (wijkcoördinatoren, beleidsmedewerkers, verantwoordelijke wethouders), welzijnsinstellingen, basisonderwijs en de politie (wijkagenten). Deze WOP's passen in het Grote Steden Beleid (GSB) en in het specifieke beleid van de gemeente voor de achterstandswijken en de verbetering van de Almeloze wijken.

De wijkontwikkelingsplannen zijn bedoeld als plannen voor de lange termijn: de plannen bevatten allen een toekomstvisie of – schets voor de wijk zoals die er 10 tot 15 jaar later uit zal zien. De gewenste veranderingen worden aangegeven en maatregelen en projecten die hieraan bijdragen of zouden kunnen bijdragen worden in hoofdlijnen in kaart gebracht. Gezien de lange planningshorizon wordt in de plannen erkend dat het geen 'dichtgetimmerde' plannen zijn en ook niet zouden moeten zijn, maar dient het geschetste toekomstperspectief wel samenhangend en richtinggevend te zijn voor toekomstig handelen van niet alleen de lokale overheid maar ook andere betrokken organisaties.

In 2004 is op ambtelijk niveau een inventarisatie uitgevoerd naar de stand van zaken van de het wijkontwikkelingsplan Sluitersveld. Deze rapportage is niet voorgelegd aan de gemeenteraad. Een formele evaluatie van de opgestelde wijkontwikkelingsplannen is tot op heden niet uitgevoerd. De gemeenteraad heeft daardoor weinig inzicht in de wijze waarop het instrumentarium van wijkontwikkelingsplannen sinds de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd.

Dit gebrek aan inzicht knelt des te meer nu het wijkgericht werken met het verschijnen van de "Uitvoeringsnotitie Almeloze wijkaanpak. Visie, participatie en uitvoering" (april 2005) versterkt is. De nieuwe wijkaanpak van het wijkplan als visiedocument wijkt af van de functie van de drie bestaande WOP's zoals die hiervoor is omschreven. In de nieuwe wijkaanpak wordt de nadruk gelegd op het realiteitsgehalte en mate van uitvoerbaarheid van maatregelen die in het nieuwe type wijkplan zullen worden opgenomen. Nieuwe wijkplannen zullen voortaan een periode van twee jaar beslaan.

Tegen de achtergrond van de recent geïntroduceerde Almeloze wijkaanpak moet het onderzoek van de Rekenkamercommissie Almelo (RCA) naar de drie bestaande wijkontwikkelingsplannen worden gezien. De RCA is vooral benieuwd of de systematiek die bij de drie bestaande WOP's in relatie tot de doelen van ieder van deze WOP's is gevolgd effectief en doelmatig is geweest. Tevens wil de RCA nagaan of deze systematiek handreikingen kan bieden bij het opstellen van wijkplannen of andersoortige documenten in het kader van het wijkgericht werken waarvan de aanpak wordt beschreven in de uitvoeringsnotitie van april 2005.

2. Motivering voor het onderzoek

- a) De wijkontwikkelingsplannen zijn een onderwerp van **belang**. Hoewel exacte budgetten op dit moment niet bekend zijn hebben we de indruk dat het financiële belang groot is. Verschillende uitvoeringsactiviteiten die in drie bestaande WOP's worden genoemd zijn of worden gefinancierd uit diverse budgetten. Daarnaast heeft het onderwerp een sterk maatschappelijke waarde. Daarbij is de betrokkenheid van burgers en instellingen bij de wijkontwikkelingsplannen groot te noemen.
- b) Er bestaat gerede **twijfel** over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het instrumentarium van wijkontwikkelingsplannen. Een formele evaluatie ontbreekt en daardoor is er te weinig inzicht in ieder geval bij de gemeenteraad in hoeverre de gestelde einddoelen zijn gehaald en welke effecten zijn bereikt. Het lijkt erop dat de wijkplannen die in de nieuwe aanpak van het wijkgericht werken worden voorgesteld een andere functie en doel zullen krijgen dan de bestaande WOP's hadden. Dit roept twijfel op over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het bestaande instrument.
- c) Het ontbreken van deze transparantie brengt **risico's** met zich mee ten aanzien van de inzet van middelen en de maatschappelijke betrokkenheid en waardering.
- d) Het onderzoek van de rekenkamercommissie heeft **toegevoegde waarde** omdat het inzicht bij de gemeenteraad er nu niet is en de rekenkamercommissie onderzoeksbevoegdheden heeft bij een groot deel van de betrokken instanties. De focus van dit onderzoek richt zich op de maatschappelijke effecten van beleid.
- e) Het onderzoek is **uitvoerbaar**. Wijkontwikkelingsplannen zijn verspreid over de gehele gemeentelijke organisatie, maar door de onderzoeksvragen te beperken en met name te richten op het verkrijgen van inzicht, blijft het onderzoek binnen de perken. De rekenkamercommissie verwacht dat ze bij dit onderzoek geen gebruik hoeft te maken van externe expertise.

3. Doelstelling

Met een onderzoek naar de wijkontwikkelingsplannen bij de gemeente Almelo wil de rekenkamercommissie inzicht geven in de wijze waarop de drie bestaande wijkontwikkelingsplannen tot nu toe hebben gefunctioneerd binnen zowel de gemeentelijke organisatie als de relevante betrokken externe partijen. Als nevendoeel wil de RCA inzicht verschaffen in de relevantie van de gevolgde systematiek bij de drie bestaande wijkontwikkelingsplannen voor de recent geïntroduceerde Almelse wijkaanpak.

4. Onderzoeksvragen

1. Hoe en in welke mate hebben de drie bestaande wijkontwikkelingsplannen tot nu toe voldaan aan de doelen en functies waarmee ze zijn opgesteld?
2. Wat zijn de uitgangspunten en doelen van de drie bestaande WOP's?
3. Wat zijn de beoogde resultaten en effecten van de drie bestaande wijkontwikkelingsplannen?
4. In hoeverre is bij concrete uitvoeringsmaatregelen gerefereerd aan het betreffende wijkontwikkelingsplan als richtinggevend kader voor de beleidsuitvoering?
5. In hoeverre is in de drie bestaande WOP's voorzien in een effectmeting en een terugkoppeling? Heeft deze plaatsgevonden, en zo ja, wat is met de resultaten gebeurd?
6. Welke onderdelen van de gekozen systematiek bij de drie bestaande wijkontwikkelingsplannen zijn relevant wat inhoud en/of proces betreft voor de recent geïntroduceerde Almelse wijkaanpak?

5. Definitie van begrippen en operationalisering

Bij het onderzoek zullen indicatoren en begrippen, zoals wijkontwikkelingsplannen, reikwijdte en partijen, nader omschreven worden.

Het onderzoek beperkt zich tot de periode van 1999 (het opstellen van de eerste WOP) tot op heden. Het onderzoek zal zich richten op de drie tot dusver opgestelde wijkontwikkelingsplannen, namelijk de plannen voor de wijken Kerkelanden, Sluitersveld en Ossenkoppelerhoek.

6. Normenkader

1. De uitgangspunten en doelen van een wijkontwikkelingsplan zijn voor alle betrokken partijen (binnen en buiten de gemeentelijke organisatie) duidelijk geformuleerd.
2. Er is een logische samenhang tussen de in een wijkontwikkelingsplan opgenomen doelen en bijbehorende middelen.
3. De beoogde resultaten en effecten zijn meetbaar, toetsbaar en realiseerbaar.
4. De inhoud van het wijkontwikkelingsplan is bekend bij die partijen (binnen en buiten de gemeentelijke organisatie) waarvan de activiteiten een duidelijke relatie hebben met de in het plan genoemde uitgangspunten, doelen dan wel middelen.
5. Het wijkontwikkelingsplan wordt als referentiekader gebruikt door die partijen, genoemd onder punt 4.
6. Bij vaststelling van een wijkontwikkelingsplan is tevens vastgesteld wanneer, aan wie waarover gerapporteerd zal worden.
7. In een wijkontwikkelingsplan is aangegeven hoe terugkoppeling naar betrokken partijen zal plaatsvinden: wat, aan wie, frequentie, en opvolging van resultaten uit dit terugkoppelingsproces.

7. Onderzoeksmethode en selectie van onderzoeksobjecten en gegevensverzameling

Het betreft een praktijkgericht onderzoek. De onderzoeksmethoden zullen in ieder geval omvatten:

- a) Eerder gedane vergelijkbare onderzoeken (gebruiken als studiemateriaal).
- b) Dossieronderzoek binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.
- c) Interviews met betrokkenen en verantwoordelijken zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie.

Daarnaast kan het steekproefsgewijs uitwerken van praktijkvoorbeelden deel uitmaken van het onderzoek.

8. Organisatie van het onderzoek

Het onderzoek wordt door de rekenkamercommissie in eigen beheer uitgevoerd. Een onderzoeksteam bestaande uit drie leden van de rekenkamercommissie en bijgestaan door de secretaris/onderzoeker (André de Boer) zullen uitvoering geven aan het onderzoek. De commissieleden zijn mevrouw Wil Oosterveld, mevrouw Ineke Jenniskens en de heer Jan Brand.

9. Begroting/kosten van het onderzoek

De met het onderzoek te maken kosten zullen binnen de reguliere begroting van de rekenkamercommissie gefinancierd worden.

10. Tijdsduur/planning en oplevering eindrapport

Het onderzoek zal van start gaan in het derde kwartaal van 2006. De eindrapportage zal gereed zijn in het eerste kwartaal van 2007.